

Παντελής Γεωργογιάννης
Επιμέλεια

11ο
Διεθνές Συνέδριο

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Ελληνικά ως δεύτερη
ή ξένη γλώσσα

Τόμος Ι

Πάτρα, 11-13 Ιουλίου 2008

Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο
Πανεπιστημίου Πατρών

Πάτρα 2016

Παντελής Γεωργογιάννης
Επιμέλεια

11ο Διεθνές Συνέδριο
με κριτές

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Μετανάστευση και ελληνικά
ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα

Πάτρα, 11-13 Ιουλίου 2008

Τόμος I

Επιστημονική σειρά:
Διαπολιτισμική Αγωγή και Εκπαίδευση

Πάτρα 2015

Όλα τα αντίγραφα υπογράφονται από τον κάτοχο του copyright.

Copyright ©: Παντελής Γεωργογιάννης

Διεύθυνση: Αντωνίου Οικονόμου 8, 26504 Άγιος Βασίλειος, Πάτρα
Τηλ: +30 6944346420
<http://www.georgogiannis.gr>
E-mail: pantelis.georgogiannis@gmail.com

Τίτλος : Διαπολιτισμική Εκπαίδευση – Μετανάστευση και Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα - Τόμος I

Επιστημονική σειρά: Διαπολιτισμική Αγωγή και Εκπαίδευση

Ηλεκτρονική στοιχειοθεσία: Ελεύθερο Πανεπιστήμιο Πολιτών - Μελιτζάνη Ειρήνη

Έκδοση: Ελεύθερο Πανεπιστήμιο Πολιτών

ISBN:
SET:

σ.σ. 392, σχήμα 17,5 X 25 εκ.

Όλα τα κείμενα δημοσιεύονται με ευθύνη των συγγραφέων τους

Απαγορεύεται η μερική ή ολική αναδημοσίευση του έργου αυτού, καθώς και η αναπαραγωγή του με οποιοδήποτε άλλο μέσο, χωρίς σχετική άδεια του κατόχου του Copyright.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΡΙΤΩΝ

Πρόεδρος:

Γεωργογιάννης Παντελής, Καθηγητής, Π.Τ.Δ.Ε Πανεπιστημίου Πατρών

Μέλη:

Αθανασίου Λεωνίδας, Καθηγητής Φ.Π.Ψ. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Γουδήρας Δημήτριος, Καθηγητής Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Χατζησαββίδης Σωφρόνης, Καθηγητής Π.Τ.Ν. Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Γκόβαρης Χρήστος, Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Καμαριανός Ιωάννης, Λέκτορας Π.Τ.Δ.Ε Πανεπιστημίου Πατρών

Παλαιολόγου Νεκταρία, Λέκτορας Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Μπάρος Βασίλειος, Λέκτορας Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης

Στεργίου Λήδα, Λέκτορας Διαπολιτισμικής Αγωγής, Π.Τ.Ν. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος:

Γεωργογιάννης Παντελής, Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών

Αντιπρόεδρος:

Καμαριανός Ιωάννης, Λέκτορας Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών

Γραμματεία:

Κυπριανού Δέσποινα, Εκπαιδευτικός, Υποψήφια διδάκτωρ Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών

Μελιτζάνη Ειρήνη, Πτυχιούχος Τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων, Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Ταμίας:

Λάγιος Βασίλης, Εκπαιδευτικός, Μεταπτυχιακός Φοιτητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ

Μέλη:

Παπαπαναγιώτου Νικόλαος, Υπεύθυνος Πληροφορικής ΚΕ.ΔΕ.Κ, Πανεπιστήμιο Πατρών

Νικολόπουλος Τρύφων, Φιλολόγος – Ειδικός Παιδαγωγός

Κουνέλη Βασιλική, Φιλολόγος, Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Πανέτα Ευστρατία, Εκπαιδευτικός, Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Λυκίδη Σταυρούλα – Φωτεινή, Φιλολόγος, Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Μεϊμέτης Παρασκευάς, Εκπαιδευτικός, Μεταπτυχιακός Φοιτητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών

Δημητρέλου Αργυρώ, Φιλολόγος, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών

Αγγελή Ιωάννα, Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε Πανεπιστημίου Πατρών

Κανελλοπούλου Μαρίνα, Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε Πανεπιστημίου Πατρών

ΔΑΚΤΥΛΟΓΡΑΦΗΣΕΙΣ & ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ σε Η/Υ

Βασίλης Λάγιος, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Μεταπτυχιακός φοιτητής Π.Τ.Δ.Ε. Παν/μίου Πατρών Επιστημονικός συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ.,

Ειρήνη Μελιτζάνη, Πτυχιούχος Τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων, Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Περιεχόμενα

Πρόλογος	9
-----------------	----------

Χαιρετισμοί

Χαιρετισμός του Υπεύθυνου Επιτροπής Παιδείας και Ελληνομάθειας, Σ.Α.Ε. Δυτικής Ευρώπης	15
<i>Νικόλαος Κ. Σκηνίτης</i>	
Η διάδοση της ελληνικής γλώσσας, η ομογένεια και τα ΜΜΕ του Ελληνισμού της Διασποράς	18
<i>Κουζινόπουλος Σπύρος</i>	
Χαιρετισμός του Εκπροσώπου της ΕΣΑΚ-ΔΕΕ Στο Δ.Σ. της Δ.Ο.Ε.	22
<i>Παπλωματάς Κωνσταντίνος</i>	

Παγκοσμιοποίηση και Μετανάστευση

Principal component analysis και Implicative statistical analysis την κατάρτιση δομικού μοντέλου στάσεων απέναντι στους μετανάστες και την μετανάστευση στην Ελλάδα	29
<i>Αναστασιάδου Σοφία - Παππά Αμαλία</i>	
Παγκοσμιοποίηση- χαρακτηριστικά και διαστάσεις. Υποστηρικτές και πολέμιοι της. Σύνδεσή με τη Μετανάστευση. Σύγχρονα μεταναστευτικά ρεύματα	37
<i>Γεράκη Ακριβούλα</i>	
Μετανάστευση: επιδράσεις, συνέπειες και προοπτικές	50
<i>Γκιουζέλης Αθανάσιος</i>	

Οι Μετανάστες το Κοινό και μη Κοινό στους Διαπολιτισμικούς Οργανισμούς <i>Ηρρης Αργύρης</i>	60
Διαδρομές των Μεταναστών στη Σύγχρονη Ελληνική Πόλη <i>Καρασαββίδου Ελένη - Καρακίτσιος Ανδρέας - Κωτόπουλος Τριαντάφυλλος</i>	68
Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και ο ρόλος τους στον αποκλεισμό των μεταναστών. <i>Καρούντζου Γεωργία - Ματζάνος Δημήτριος</i>	84
Γλωσσικές ιδεολογίες, μετανάστευση, και εκπαίδευση <i>Οικονομίδου Ελένη</i>	91
Σχέση Μετανάστευσης – Εκπαίδευσης. Η ελληνική περίπτωση <i>Πάσχου Αγγελική</i>	103
Η ένταξη των αλλοδαπών στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Ζητήματα μεταναστευτικής πολιτικής. Η περίπτωση της Ελλάδας <i>Σταυρινούδη Αθηνά, - Παλαιολόγου Νεκταρία - Ευαγγέλου Οδυσσεάς</i>	111

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Διαπολιτισμική Πραγματικότητα στην Ελλάδα

Μελέτη της Σχολικής διαρροής των Τσιγγάνων μαθητών στα Διαπολιτισμικά Δημοτικά σχολεία Ευόσμου & Ελευθέριου-Κορδελιού του Ν. Θεσσαλονίκης <i>Ακριτίδης Νικόλαος - Παπαδόπουλος Στέργιος - Τοκατζόγλου Μιχαήλ</i>	127
Διαθεματικές προσεγγίσεις και διαπολιτισμικότητα στα πλαίσια του Δ.Ε.Π.Π.Σ <i>Ακριτίδης Νικόλαος - Τοκατζόγλου Μιχαήλ</i>	136
Ανάδειξη και μελέτη και των κοινωνικών αναπαραστάσεων μαθητών διαφορετικών πολιτισμικών μειονοτήτων απέναντι στους έλληνες μαθητές μέσω της Παραγοντικής Ανάλυσης Αντιστοιχιών και της Ιεραρχικής Ανάλυσης Συστάδων <i>Αναστασιάδου Σοφία</i>	144
Ο ρόλος του Διευθυντή στο Διαπολιτισμικό σχολείο <i>Βακάλης Γιώργος - Σιβρή Ελένη</i>	153
Η ετοιμότητα και οι εργασιακές εμπειρίες των εκπαιδευτικών του Καρπούτσιου διαπολιτισμικού Γυμνασίου με Λυκειακές τάξεις του Πεντάλοφου Κοζάνης <i>Βάσιου Αικατερίνη - Βάσιου Χρυσούλα - Τσαβέ Αθανασία</i>	164
Η διαπολιτισμική επικοινωνία στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο: μια ερευνητική	

προσέγγιση σε θέματα διαχείρισης της διαπολιτισμικής σχέσης μεταξύ εκπαιδευτικού και αλλοδαπού μαθητή. <i>Βλάχου Μαρία - Τσουκνάκη Ελευθερία</i>	174
Ερευνώντας τις απόψεις των εκπαιδευτικών για τη «διαπολιτισμικότητα» σε ένα Δημοτικό Σχολείο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης: Μεθοδολογικά και δεοντολογικά ζητήματα στη έρευνα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης <i>Γεωργιάδης Φωκίων - Ζήσιμος Απόστολος - Ευσταθίου Ιωάννης</i>	185
Μαθητές με μεταναστευτικό υπόβαθρο στις έρευνες του PISA - Συνθήκες που ευνοούν τη σχολική τους ένταξη. <i>Γκόβαρης Χρήστος - Μανούσσου Χαριτωμένη</i>	195
Ο αντισταθμιστικός θεσμός των Τάξεων Υποδοχής (Τ.Υ.) και των Φροντιστηριακών Τμημάτων (Φ.Τ.) σε ένα σχολείο ίσο για παιδιά άνισα <i>Γούπος Θεόδωρος - Βρυώνης Κωνσταντίνος</i>	202
Διαχείριση του διαπολιτισμικού αγαθού. Το Ινστιτούτο Διάδοσης Γλώσσας και Πολιτισμού Τρίπολης Λιβύης <i>Ήρης Αργύρης</i>	213
Διαπολιτισμική εκπαίδευση και σχολική Ιστορία <i>Θώδης Γεώργιος</i>	221
Συνεργασία βρεφονηπιαγωγών-γονέων σε επιλεγμένα προσχολικά ιδρύματα Ελλάδας, Αγγλίας και Γερμανίας στο πλαίσιο της Διαπολιτισμικής Αγωγής <i>Καινούργιου Ελένη - Δήμας Κωνσταντίνος - Σιούλα Παναγιώτα</i>	229
Τα ποσοτικά δεδομένα από την περίπτωση του Γυμνασίου-Λυκειακών Τάξεων στον Πεντάλοφο Κοζάνης <i>Κάκος Κωνσταντίνος</i>	239
Συγκριτική παράθεση διαπολιτισμικών προγραμμάτων για μια συγκριτική διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα. <i>Καρασαββίδου Ελένη</i>	249
Σχολείο και τοπική κοινωνία... η διαπολιτισμική διάσταση του μαθήματος «Τεχνολογία Γυμνασίου» <i>Κουβούνας Θεοφάνης</i>	257
Η κοινωνική ανισότητα στην εκπαίδευση <i>Μακατσά Κωνσταντίνα - Σαρή Ουρανία</i>	263
Η έννοια της στρατηγικής και του σχεδιασμού στα διαπολιτισμικά σχολεία Ένα παράδειγμα <i>Μακρή Όλγα</i>	277
Διαπολιτισμική εκπαίδευση <i>Ξαγκώνη Αθανασία - Παππά Φιλοθέη</i>	285

Διδασκαλία στα πλαίσια του προγράμματος: «Ένταξη παιδιών παλινοστούτων και αλλοδαπών στο σχολείο για την α/βάθμια εκπαίδευση» σύμφωνα με το διαπολιτισμικό εκπαιδευτικό μοντέλο με τη χρήση της ομαδοσυνεργατικής και της μεθόδου project. 307

Παπαδόπουλος Γιάννης

Η εφαρμογή της θεωρίας των δυνατοτήτων στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: Μια νέα προοπτική στη βάση της ισότητας και της κοινωνικής δικαιοσύνης 318

Μπάρος Βασίλειος - Μανάφη Γεωργία

Διαπολιτισμική Κοινωνική Ψυχολογία

Σκιαγραφώντας τη διαπολιτισμική συνείδηση. Μια πρώτη ερευνητική προσέγγιση 331

Γκόγκας Θεμιστοκλής

Η στάση των Ελλήνων μαθητών απέναντι στους Τσιγγάνους. Ερευνητικά δεδομένα συγκριτικής παρουσίασης μεταξύ δύο περιοχών στο νομό Αχαΐας. 340

Λάγιος Βασίλειος

Οι συγκινησιακές διαδικασίες και προκαταλήψεις που απορρέουν από φοιτητές του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Πατρών κατά την παρατήρηση φωτογραφιών Αλβανών μαθητών του δημοτικού, πριν και μετά τη γνωστοποίηση της εθνικής ταυτότητάς τους. 353

Γεωργογιάννης Παντελής - Κυπριανού Δέσποινα - Πανέτα Ευστρατία

Εθνικότητα και αυτοεκτίμηση των Ελλήνων και αλλοδαπών μαθητών της Δ' τάξης δημοτικού σχολείου 363

Γεωργίου Μαρούσα - Κυπριανού Δέσποινα - Λοκίδη Στανρούλα-Φωτεινή -

Γεωργογιάννης Παντελής

Εθνικότητα και αυτοαντίληψη των Ελλήνων και αλλοδαπών μαθητών της Δ' τάξης του δημοτικού σχολείου 371

Γεωργίου Μαρούσα - Κυπριανού Δέσποινα - Λοκίδη Στανρούλα-Φωτεινή -

Γεωργογιάννης Παντελής

Βιογραφικά σημειώματα 379

Πρόλογος

Όπως όλοι γνωρίζουμε η ελληνική κοινωνία και πιο συγκεκριμένα η ελληνική εκπαίδευση έχει περάσει εδώ και αρκετά χρόνια από το φάσμα της εθνικής και γλωσσικής ομοιογένειας στην αντίληψη και την αίσθηση της πολυεθνικής συμμετοχής, της πολιτισμικής ετερότητας και της πολυγλωσσίας. Οι συνθήκες και οι τρόποι, που έχει πραγματωθεί αυτή η μετάβαση, έχουν αποτελέσει ένα από τα βασικά θέματα συζήτησης και ανάλυσης αυτού του συνεδριακού θεσμού. Υπήρξε μέλημά μας αλλά και στόχος μας μέσα από τα συνέδρια που πραγματοποιούμε εδώ και 13 χρόνια στο Πανεπιστήμιο Πατρών, ο θεσμός αυτός να συντελέσει στην ακόμη βαθύτερη προσέγγιση του θέματος της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, συμβάλλοντας, πιστεύουμε, με αυτό τον τρόπο στην προσέγγιση των προβλημάτων που προκύπτουν τόσο στο χώρο της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στο εξωτερικό όσο και στην εκπαίδευση των αλλοδαπών και παλιννοστούτων μαθητών στην Ελλάδα.

Η συνεχώς αυξανόμενη ανάγκη των εκπαιδευτικών για ενημέρωση πάνω σε νέες τάσεις, μεθόδους και ερευνητικά δεδομένα στο χώρο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης ή ξένης, είναι ο κύριος λόγος της συνέχισης του συνεδριακού αυτού θεσμού. Είναι γεγονός ότι μέσω του θεσμού αυτού, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να παρακολουθήσουν τις επιστημονικές εξελίξεις και να διαπιστώσουν το επίπεδο της έρευνας και των εναλλακτικών πρακτικών εφαρμογών.

Θέματα όπως η διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης ή ξένης, η επιμόρφωση και αξιολόγηση των εκπαιδευτικών που διδάσκουν την ελληνική ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα, η ελληνόφωνη εκπαίδευση στο εξωτερικό, ο ρόλος των μέσων στη διδασκαλία και εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας, μέσων όπως είναι η ηλεκτρονική τεχνολογία, η δραματοποίηση, η μουσική αλλά και οι πολιτικές διάδοσης της ελληνικής γλώσσας στο εξωτερικό, είναι μερικές από τις θεματικές που έχουν απασχολήσει το Συνέδριό μας και πιστεύουμε ότι αυτές και άλλες παρόμοιες θα απασχολήσουν για πολύ καιρό ακόμα τους

εκπαιδευτικούς και τους ειδικούς της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στη χώρα μας.

Όλα αυτά τα χρόνια ανακοινώναμε το συνέδριό μας σε πανεπιστημιακούς, προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές, στελέχη εκπαίδευσης, εκπαιδευτικούς Α'/θμιας και Β'/θμιας εκπαίδευσης από την Ελλάδα και το εξωτερικό, ερευνητές, στελέχη τοπικής αυτοδιοίκησης, συνδικαλιστικά όργανα εκπαιδευτικών και σε κάθε ενδιαφερόμενο, τόσο για τα Συνέδρια της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης όσο και για τα Συνέδρια της Διοίκησης της Εκπαίδευσης. Αυτό που μας έκανε, όμως, εντύπωση είναι ότι ενώ ενδιαφερόμενοι από όλους τους χώρους ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα και συμμετείχαν με ανακοινώσεις, δεν συνέβη το ίδιο με την τοπική αυτοδιοίκηση και τα συνδικαλιστικά όργανα των εκπαιδευτικών.

Περιμέναμε, για παράδειγμα, οι Δήμοι που έχουν άμεση σχέση με τα σχολεία και τους αλλοδαπούς, να παραθέσουν τεκμηριωμένες απόψεις αναφορικά με το είδος των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν αλλά και τους τρόπους αντιμετώπισής τους, κάτι που δε συνέβη σε κανένα από τα συνέδριά μας.

Επίσης, η Ο.Λ.Μ.Ε. και η Δ.Ο.Ε., όπως όλοι γνωρίζουμε, πλαισιώνονται από ειδικά ινστιτούτα. Θα περιμέναμε, λοιπόν, εκτός από τις συνδικαλιστικές τους θέσεις να μας παρουσιάσουν τεκμηριωμένες ερευνητικές ανακοινώσεις που έχουν επεξεργαστεί τα ινστιτούτα τους, κάτι που δεν έχει γίνει.

Επίσης, θέλω να σας γνωρίσω ότι αναφορικά με τα συνέδριά μας προχωρήσαμε σε δύο καινοτομίες:

1. Μέχρι πρότινος, στέλναμε κάθε χρόνο 20 προσκλήσεις σε επισήμους και συνήθως ανταποκρίνονταν στην πρόσκλησή μας 2-3 άτομα, δημιουργώντας μας έτσι την εντύπωση ότι τα θέματα της εκπαίδευσης δεν αφορούν τους υπόλοιπους. Επομένως, η πρώτη καινοτομία είναι ότι από φέτος δεν καλούμε επισήμους, για το λόγο ότι θεωρούμε ότι τα θέματα της εκπαίδευσης αφορούν τους πάντες και επομένως η ανακοίνωση του συνεδρίου είναι αρκετό κίνητρο για να συμμετάσχουν ή όχι. Αυτό σημαίνει ότι όλοι είναι ευπρόσδεκτοι να συμμετάσχουν στις εργασίες του συνεδρίου, να παρουσιάσουν εισήγηση ή να απευθύνουν χαιρετισμό, αρκεί να μας το δηλώσουν, όπως συνέβη φέτος με τον Υπεύθυνο Παιδείας του Συμβουλίου Απόδημου Ελληνισμού (Σ.Α.Ε.) Δυτικής Ευρώπης κ. Νικόλαο Σκηνίτη και τον Γενικό Διευθυντή του Μακεδονικού Πρακτορείου Ειδήσεων κ. Σπύρο Κουζινόπουλο, οι οποίοι θα απευθύνουν χαιρετισμό.
2. Η δεύτερη καινοτομία αφορά τη χορήγηση των πρακτικών στους συμμετέχοντες στο συνέδριο. Στα τελευταία δύο συνέδρια, κυρίως, παρουσιάστηκε αριθμός εισηγητών, που ενώ είχαν γίνει δεκτές οι εισηγήσεις τους δεν εμφανίστηκαν για να τις ανακοινώσουν, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί οργανωτικό πρόβλημα και να διατυπωθούν παράπονα εκ μέρους των υπόλοιπων εισηγητών και των ακροατών που έρχονται από όλη τη χώρα και το εξωτερικό για να τις ακούσουν. Για το λόγο αυτό, αποφασίσαμε ότι ανακοινώσεις που δεν θα παρουσιαστούν κατά τη διάρκεια των εργασιών του συνεδρίου, παρόλο που έχουν εγκριθεί από την επιστημονική επιτροπή και συμπεριληφθεί στο πρόγραμμα, δε θα συμπεριλαμβάνονται στα πρακτικά, τόσο σε ηλεκτρονική όσο και σε έντυπη μορφή. Εναλλακτικά δημιουργήσαμε μια βάση δεδομένων από την οποία κάθε σύνεδρος θα μπορεί δύο μέρες μετά τη διεξαγωγή του συνεδρίου να κατεβάζει τα πρακτικά από το διαδίκτυο, κάτι που θα ισχύσει από το επόμενο συνέδριο που θα οργανωθεί. Κάθε σύνεδρος, δηλαδή, που εγγράφεται στο

συνέδριο, θα παραλαμβάνει μαζί με το φάκελο και τον ειδικό κωδικό πρόσβασης στη βάση δεδομένων.

Το συνέδριο ενίσχυσαν οικονομικά το ΥΠ.Ε.Π.Θ. και η Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού, καθώς επίσης και το Πανεπιστήμιο Πατρών. Το σύνολο, όμως, αυτών των ενισχύσεων δεν ξεπερνά το 20% του συνολικού κόστους του συνεδρίου. Αυτό το 80%, που υπολείπεται, καλύπτεται από τους εισηγητές και τους ακροατές, που είναι και οι βασικοί χρηματοδότες αυτού του θεσμού.

Κλείνοντας, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους ακροατές, τους εισηγητές, όλους εσάς, κυρίως όμως τους συνεργάτες του Κέντρου Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, αυτούς που είναι μαζί μας τώρα, αλλά και όσους έχουν αποχωρήσει, και να τους πω πως έχουν υπάρξει άψογοι και αποτελεσματικοί ως μέλη της οργανωτικής επιτροπής αυτού του συνεδρίου.

Σας ευχαριστώ,

Παντελής Γεωργγιάννης
Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών

Χαιρετισμοί

Χαιρετισμός του Υπεύθυνου Επιτροπής Παιδείας και Ελληνομάθειας, Σ.Α.Ε. Δυτικής Ευρώπης

Νικόλαος Κ. Σκηνίτης

Αγαπητοί Σύνεδροι,

Είναι εξαιρετικά μεγάλη η τιμή που μας κάνατε να καλέσετε το Σ.Α.Ε. περιφέρειας Ευρώπης να συμμετάσχει στο 11ο Διεθνές Συνέδριο «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση – Μετανάστευση και τα Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα».

Σας μεταφέρω τους θερμούς χαιρετισμούς του Συμβουλίου και του Συντονιστού, κυρίου Γιώργου Αμαραντίδη.

Έχοντας σαν κοινό σκοπό και στόχο, εσείς σαν φορείς Εκπαίδευσης και εμείς σαν απόδημοι Έλληνες, την βελτίωση και αναβάθμιση της Ελληνικής παιδείας των Ελληνοπαίδων του εξωτερικού και την διαφύλαξη και διάδοση της Ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού, έρχομαι να ακούσω τις προτάσεις, τις σκέψεις και τα αποτελέσματα των ερευνών σας.

Όταν το 1979 ο Οδυσσεάς Ελύτης πήγε στη Σουηδία για να πάρει το Nobel λογοτεχνίας, είπε στους ομογενείς « Και ας μου το συγχωρείτε να σας δώσω μια γνώμη, ακούστε την: όσο καλά κι' αν ζείτε σ' αυτήν την φιλόξενη, την ευγενική χώρα, όσο κι' αν νιώθετε καλά και στεριώνετε ... μην ξεχνάτε την πατρίδα και προπαντός την γλώσσα μας. Νάμαστε όλοι περήφανοι, εμείς και τα παιδιά μας για τη γλώσσα μας.

Είμαστε οι μόνοι σ' ολόκληρη την Ευρώπη που έχουμε το προνόμιο να λέμε τον ουρανό «ουρανό» και τη θάλασσα «θάλασσα», όπως την έλεγε ο Όμηρος και ο Πλάτωνας πριν δύομισι χιλιάδες χρόνια. Δεν είναι λίγο αυτό!

Ο απόδημος Ελληνισμός έχει πετύχει να μεταλαμπαδεύσει τον Ελληνικό πολιτισμό και τις αξίες του στα διάφορα μέρη της γης. Κομμάτια ζωντανής Ελλάδας έχουν ξεπηδήσει στις νέες πατρίδες των απανταχού Ελλήνων. Με την ατομική και οικογενειακή μας πρόοδο, εμείς οι Έλληνες της διασποράς, έχουμε καταστεί μια δυνατή φωνή, αλλά και μια ισχυρή δημιουργική δύναμη. Και με αυτό τον τρόπο μπορούμε να στηρίζουμε το Ελληνικό Έθνος, ώστε οι διαχρονικές του αξίες να διατηρηθούν και να διαδραματίσουν το σημαντικό ρόλο τους στην εξασφάλιση της παγκόσμιας ειρήνης.

Φορέας του Ελληνικού πολιτισμού είναι η Ελληνική γλώσσα και ως εκ τούτου η γνώση, εξάπλωση και υιοθέτηση των αξιών του Ελληνικού πολιτισμού προϋποθέτει την διατήρηση της. Στην Ελληνική γλώσσα διατυπώθηκαν έννοιες και αρχές που διέπουν την Δημοκρατία και αξίες πάνω στις οποίες βασίστηκαν πολλοί πολιτισμοί.

Αναμφίβολα ο Απόδημος Ελληνισμός αποτελεί ένα ζωντανό κομμάτι του Ελληνισμού. Και αυτή του την ευρωστία και αυτή του την μοναδικότητα την οφείλει στον έντονο και ατέρμονα αγώνα που διεξάγει για να φυλάει τα πολιτιστικά και πνευματικά εκείνα στοιχεία που αποτελούν τον πυρήνα της ταυτότητάς του – δηλαδή τον Λόγο, τον Ελληνικό και την Πίστη, την Ορθόδοξη – και να μετατρέπει τα Ελληνικά παροικιακά σχολεία σε φυτώρια, που σμιλεύουν ελληνοχριστιανικές ψυχές και σφυρηλατούν εθνικές συνειδήσεις.

Ο Έλληνας του εξωτερικού επιβιώνει όταν γίνεται δυναμικό μέλος του χώρου στον οποίο ζει. Όχι όταν αποκόπτεται από τις εθνικές του ρίζες και αφομοιώνεται από τον

ισχυρό περίγυρο, ούτε όμως όταν απαρνιέται την πραγματικότητα που τον περιβάλλει και μένει αποκομμένος από τον περίγυρό του.

Ο Έλληνας επιβιώνει όταν δυναμικά αφομοιώνει τα θετικά στοιχεία του περιβάλλοντος χώρου και καταφέρνει το πάντρεμα των πολιτισμών που κουβαλά. Έτσι δημιουργεί καινούργια δυναμική πραγματικότητα στην οποία θα ζήσει.

Όμως η διατήρηση και καλλιέργεια της Ελληνικής γλώσσας βρίσκεται σήμερα σε μια κρίσιμη καμπύλη, δεδομένου ότι τα σημερινά Ελληνόπουλα της διασποράς ανήκουν κυρίως στην τρίτη και τέταρτη γενιά. Αυτό σημαίνει ότι τα παιδιά αυτά είναι στην καλύτερη περίπτωση δίγλωσσα – με κυρίαρχη όμως γλώσσα εκείνη της χώρας διαμονής. Στόχος είναι η δημιουργία κινήτρων στους Ελληνοπαίδες του εξωτερικού για την εκμάθηση της Ελληνικής γλώσσας και η ενασχόλησή τους με τον Ελληνικό πολιτισμό, την ιστορία και τη σύγχρονη Ελλάδα.

Η διαπίστωση αυτή οριοθετεί και τα πλαίσια μέσα στα οποία θα πρέπει να κινείται κάθε εκπαιδευτική παρέμβαση στον αντίστοιχο μαθητικό πληθυσμό, είτε αυτή προέρχεται από την Πολιτεία, είτε από την εκκλησία, είτε από τις οργανωμένες Ελληνικές κοινότητες. Και τα πλαίσια αυτά δεν μπορεί παρά να χαρακτηρίζονται από την αντίληψη μιας νέας προσέγγισης, στρατηγικής και μεθοδολογίας στην διδασκαλία της Ελληνικής γλώσσας, η οποία θα πρέπει πλέον να αντιμετωπίζεται όχι σαν Μητρική γλώσσα, με την έννοια του κυρίαρχου και βασικού μέσου επικοινωνίας, αλλά σαν δεύτερη γλώσσα, που όμως έχει θεμελιώδη ρόλο για την διατήρηση και ενίσχυση της εθνικής και πολιτιστικής μας ταυτότητας, με όλες τις συνεπαγόμενες ιδιαιτερότητες και δυσκολίες που το γεγονός αυτό σηματοδοτεί για την διδασκαλία της.

Η πιστοποίηση της Ελληνομάθειας, η λειτουργία της οποίας άρχισε το 1999 από το Υπουργείο Παιδείας, φαίνεται ότι αποτελεί ένα σημαντικό κίνητρο για την εκμάθηση της Ελληνικής γλώσσας και για το λόγο αυτό θα ήθελα να μοιραστώ μαζί σας τη σχετική εμπειρία της Μ. Βρετανίας.

Ως Εισηγητής του Κεντρικού Εκπαιδευτικού Συμβουλίου και μέλος της Εκτελεστικής Γραμματείας του ΕΦΕΠΕ, και με τη συνεργασία των δύο Εκπαιδευτικών Συμβούλων, Ελλάδας και Κύπρου, ξεκινάμε ένα μαραθώνιο ενημέρωσης για το θεσμό της Πιστοποίησης της Ελληνομάθειας.

Διοργανώνουμε Ημερίδες, εντός και εκτός Λονδίνου, με εκπαιδευτικούς φορείς, με πολιτιστικούς, επιστημονικούς αλλά και εθνικοτοπικούς Συλλόγους και Ενώσεις. Και βέβαια ενημερώνουμε τις Βρετανικές Κυβερνητικές Εκπαιδευτικές και Κοινοτικές Αρχές. Επιπλέον ενημερώνουμε τους Μορφωτικούς και Εκπαιδευτικούς Ακολούθους άλλων Πρεσβειών στο Λονδίνο.

Η πρόθεσή μας είναι να προσδώσουμε στην Ελληνική γλώσσα την αίγλη που της αξίζει.

Σε μια χώρα με μεγάλο αριθμό Τμημάτων Κλασικών, Νεοελληνικών και Βυζαντινών Σπουδών στα κυριότερα Βρετανικά Πανεπιστήμια έπρεπε - και μάλλον είχαμε αργήσει - να προβούμε σε κινήσεις που να καταξιώνουν την Ελληνική Γλώσσα στη Βρετανική κοινωνία και ακαδημαϊκή κοινότητα.

Σε όλη αυτή την προσπάθεια έχουμε τη συνεχή στήριξη του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας του Υπουργείου Παιδείας, καθώς και του Ενιαίου Φορέα Παροικιακής Εκπαίδευσης «ΕΦΕΠΕ».

Η Ελληνική Πολιτεία θα πρέπει να αναπτύξει και να εκσυγχρονίσει την πολιτική

της στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Το Σ.Α.Ε. Περιφέρειας Ευρώπης και ο ομιλών τόνισε επανειλημμένα ότι τα συστήματα εκπαίδευσης θα πρέπει να είναι αποδοτικά, παράγοντας υψηλά επίπεδα αριστείας, και ταυτόχρονα ισότιμα, εξυψώνοντας το γενικό επίπεδο των δεξιοτήτων. Οι απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις θα πρέπει να είναι συνολικότερες και να βασίζονται σε μακροπρόθεσμο σχεδιασμό πολιτικής.

Πρέπει να γίνουν οι αναγκαίες ενέργειες που απαιτούνται για να εξασφαλιστεί ότι τα σχολεία, στα οποία φοιτούν οι Έλληνες μαθητές, προσφέρουν ποιότητα εκπαίδευσης αντίστοιχη του 21ου αιώνα.

Η ανάγκη να αποκτήσουν οι νέοι τα απαραίτητα εφόδια για να βελτιωθεί το μορφωτικό επίπεδο αποτελεί ουσιώδες μέρος της στρατηγικής μας.

Για να συμβάλλουμε ουσιαστικά στην προσπάθεια αναβάθμισης της ελληνικής Παιδείας αποφασίσαμε να πραγματοποιήσουμε μέσα στο τελευταίο τρίμηνο του 2008 το πρώτο μεγάλο συνέδριο της Περιφέρειας για την Ελληνόφωνη Εκπαίδευση.

Στην προσπάθεια καταγραφής των προβλημάτων και προτάσεων εν όψει του Συνεδρίου, συμμετείχαμε στα Συνέδρια Παιδείας που πραγματοποιήθηκαν στη Γαλλία, Ιταλία και Βέλγιο και είμαστε σε διαρκή επαφή με το Υπουργείο Παιδείας και το Ι.Π.Ο.Δ.Ε.

Με πρωτοβουλία της Περιφέρειάς μας ξεκινήσαμε το Δεκέμβριο του 2007 μια πρώτη συνάντηση με όλους τους Συντονιστές εκπαίδευσης, τους Προέδρους των Ομοσπονδιών και τους εκπροσώπους Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων στην Ευρώπη.

Ακολούθησαν τέσσερα Προσυνέδρια στην Κολωνία, Στουτγάρδη, Βρυξέλλες και Στοκχόλμη με συμμετοχή συνέδρων από 20 Ευρωπαϊκές χώρες.

Στόχος των Προσυνεδρίων αυτών ήταν η εκτενής ενημέρωση του ΣΑΕ Περιφέρειας Ευρώπης για τη σημερινή κατάσταση, τους προβληματισμούς και τις προτάσεις για την αντιμετώπιση των θεμάτων που αφορούν την Ελληνική Παιδεία στις χώρες της Ευρώπης.

Θα σας αναφέρω μερικές από τις προτάσεις που προέκυψαν και χρειάζονται να συζητηθούν και να αξιολογηθούν κατάλληλα από το Υπουργείο και τους φορείς του.

- Καταλληλότερη στελέχωση των επιτελικών θέσεων της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υ.Π.Ε.Π.Θ., που έχουν την ευθύνη της Ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης του εξωτερικού.
- Αξιολόγηση και συνεχή επιμόρφωση των Συντονιστών Εκπαίδευσης.
- Αξιολόγηση και έγκαιρη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, τόσο στο διδακτικό υλικό όσο και στις ιδιαιτερότητες της εκπαίδευσης στο εξωτερικό, αλλά και κατάλληλη προετοιμασία σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού για το περιβάλλον και τις συνθήκες στις χώρες απόσπασής τους. Απαραίτητη προϋπόθεση να γνωρίζουν τη γλώσσα της χώρας απόσπασής τους.
- Αξιοποίηση των κατά τόπους ομογενών εκπαιδευτικών.
- Δημιουργία τμημάτων Νηπιαγωγείων για την έγκαιρη διατήρηση της μητρικής γλώσσας.
- Προσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών και βιβλίων ανάλογα με τις χώρες υποδοχής. Απαραίτητη φυσικά και η έγκαιρη αποστολή των!! Παράλληλα με τη γλώσσα εισαγωγή μαθημάτων Ελληνικού Πολιτισμού.

Εύχομαι κάθε επιτυχία στο Συνέδριο και ευελπιστώ ότι τα συμπεράσματα που θα προκύψουν θα βοηθήσουν όλους στις προσπάθειές μας.

Η διάδοση της ελληνικής γλώσσας, η ομογένεια και τα ΜΜΕ του Ελληνισμού της Διασποράς

Κουζινόπουλος Σπύρος

Θέλω προκαταβολικά να ευχαριστήσω το Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (ΚΕ.Δ.ΕΚ.) του Πανεπιστημίου Πατρών και ιδιαίτερα τον διευθυντή του Κέντρου, καθηγητή κ. Παντελή Γεωργογιάννη για την ευγενική πρόσκληση να παραστάω σε αυτό το 11ο διεθνές συνέδριο που διοργανώνεται με ένα πάντα επίκαιρο θέμα, που είναι η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, η Μετανάστευση και τα Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα. Όπως επίσης, θα πρέπει να συγχαρώ το ΚΕΔΕΚ που όλα αυτά τα χρόνια της λειτουργίας του, με το σχολείο ελληνικής γλώσσας, το διδακτικό υλικό που παράγει, τα προγράμματα, τα συνέδρια και τις άλλες δραστηριότητες, έχει σημαντική συνεισφορά στην προσπάθεια για τη διάδοση της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού μας στο εξωτερικό αλλά και μεταξύ των αλλοδαπών που διαμένουν στην Ελλάδα.

Επιτρέψτε μου να σταθώ κι εγώ στο θέμα που «καίει» τα 6 περίπου εκατομμύρια των απανταχού της γης διάσπαρτων ομογενών μας και είναι αυτό της ελληνικής γλώσσας και της διαφύλαξής της.

Οι πόλεις και τα χωριά της πατρίδος μας, ετοιμάζονται να υποδεχθούν και αυτό το καλοκαίρι τα απόδημα αδέρφια μας, που επιλέγουν τον τόπο καταγωγής για τις θερινές διακοπές τους. Έρχονται στην πατρίδα για να γευτούν και πάλι και να ξαναγεμίσουν τα πνευμόνια τους με Ελλάδα, να δουν από κοντά συγγενικά και φιλικά τους πρόσωπα, να χαρούν, να διασκεδάσουν και να φουλάρουν τις μπαταρίες που θα τους διατηρήσουν φρέσκους και δυνατούς μέχρι την επόμενη χρονιά. Ήδη, αρκετές νομαρχίες και δήμοι, προετοιμάζουν συνέδρια, πολιτιστικές δραστηριότητες και άλλες εκδηλώσεις προς τιμή των απόδημων συμπατριωτών τους για να ανοίξουν εκ νέου διάπλατα τις αγκαλιές τους στους ξενιτεμένους, να τους φιλοξενήσουν, να τους κάνουν να αισθανθούν ότι αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της μητέρας πατρίδας, παροτρύνοντας έτσι τα παιδιά και τα εγγόνια τους στη διατήρηση του ομφάλιου λώρου που πρέπει να τα συνδέει με την ελληνική γλώσσα, τον ελληνικό πολιτισμό, την ελληνική εθνική συνείδηση και τις παραδόσεις μας.

Ο ελληνισμός της διασπορά δείχνει σε κάθε ευκαιρία το παρόν του, προβληματίζεται, δραστηριοποιείται για να ανταποκριθεί η πατρίδα μας με επιτυχία στις μεγάλες ανακατατάξεις και αλλαγές, για να αντιμετωπίσουμε ως Έλληνες απανταχού της γης τη νέα πραγματικότητα των προκλήσεων, των αβεβαιοτήτων, αλλά και των νέων μεγάλων ευκαιριών.

Στα νέα αυτά δεδομένα, οφείλουμε να απαντήσουμε, με στόχο

την ενδυνάμωση της διεθνούς θέσης της Ελλάδας, της φωνής της στον κόσμο, αλλά και με στόχο την ενίσχυση της παρουσίας των Ελλήνων ομογενών στις κοινωνίες που ζουν, εργάζονται και ευημερούν. Πρόκειται για ένα τεράστιο δυναμικό, που ενίσχυσε και ενισχύσει τη θέση της χώρας μας στη δράση της στο Ευρωπαϊκό και στο διεθνές γίγνεσθαι. Είναι όμως και το μέρος του Ελληνισμού, όπου βρίσκεται «η μισή καρδιά μας», γι' αυτό αφουγκραζόμαστε τις αγωνίες των ομογενών μας, χαιρόμαστε με τις επιτυχίες τους, αναπτύσσουμε σχέση διαλεκτικής ανατροφοδότησης μαζί τους. Επομένως

η Ελληνική Πολιτεία πρέπει να φροντίζει διαρκώς για τον επαναπροσδιορισμό του ρόλου και του μέλλοντος του Ελληνισμού της Διασποράς, μετατρέποντας τους δεσμούς, που πάντα είναι ισχυροί, σε θεσμούς σύγχρονους και θέτοντας στόχους κοινούς, για την αποτελεσματικότερη προώθηση των οραμάτων του ευρύτερου ελληνισμού.

Είναι γνωστό ότι ακόμη από την περίοδο της Οθωμανικής κυριαρχίας, επί τέσσερις περίπου αιώνες, οι παροικίες της δυτικής και κεντρικής Ευρώπης, μετακένωναν στην τουρκοκρατούμενη ελληνική Ανατολή τα στοιχεία εκείνα που αποτέλεσαν καταλύτες στην οικονομική ανάπτυξη και στο σταδιακό κοινωνικό της μετασχηματισμό. Αργότερα, ύστερα από την Εθνεγερσία του 1821 και τη συγκρότηση του νέου ελληνικού κράτους, συχνά οι ελληνικές παροικίες του εξωτερικού έρχονταν αρωγοί προκειμένου να στηρίζουν την μικρή αρχικά πατρίδα, προπάντων όταν αντιμετώπιζε κρίσιμα εθνικά ζητήματα. Αλλά και στη συνέχεια, διαπρεπείς Έλληνες της Διασποράς, με τη γενναία οικονομική τους συνδρομή, συνέβαλαν τα μέγιστα ώστε να οικοδομηθούν μεγαλοπρεπή μέγαρα στην πρωτεύουσα του κράτους, να δημιουργηθούν νοσοκομεία, ορφανοτροφεία και άλλα ιδρύματα, να γίνουν μεγάλα έργα και να τονωθεί η ελληνική οικονομία. Ενώ σήμερα, είναι ιδιαίτερα στενοί οι δεσμοί ανάμεσα στην πατρίδα και τον απόδημο Ελληνισμό, πολύ περισσότερο που δεν περιορίζονται μόνο σε ατομικό, οικογενειακό και τοπικό επίπεδο, αλλά υποστηρίζονται συστηματικά και από θεσμοθετημένες υπηρεσίες της χώρας μας, αλλά και από ομογενειακές οργανώσεις της ίδιας της διασποράς, που εδώ και 13 χρόνια συντονίζονται από το ΣΑΕ.

Αν και οι περισσότεροι από τους ομογενείς που ζουν μακριά από την Ελλάδα είναι πολίτες των νέων τους πατρίδων, οι δεσμοί με την Ελλάδα παρέμεναν μέχρι τώρα ισχυροί. Αυτό για την Ελλάδα σημαίνει ευθύνες και υποχρεώσεις, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τη δημιουργία δυνατοτήτων για τη γνωριμία της νέας γενιάς με την ελληνική γλώσσα και με στοιχεία του ελληνικού πολιτισμού. Γιατί δυστυχώς, λόγω και της πολιτικής αφομοίωσης που ακολουθούν οι περισσότερες χώρες, οι νέοι ομογενείς, τα παιδιά της 2ης και ιδιαίτερα της τρίτης και τέταρτης γενιάς, μιλούν ελάχιστα ή καθόλου ελληνικά. Και εάν δεν κατέχεις το χρήσιμο εργαλείο της γλώσσας, είναι πολύ δύσκολο έως αδύνατο να μάθεις για την κουλτούρα, την ιστορία, τα ήθη και έθιμα, τις συνήθειες των προγόνων σου. Αποκόβεται έτσι κανείς από τις ρίζες του, χάνεται.

Σύμφωνα με στοιχεία των επίσημων στατιστικών πηγών της Αυστραλίας, μέχρι τώρα το 95.7% των Ελλήνων πρώτης γενιάς μιλούν μόνο Ελληνικά και δε χρησιμοποιούν καθόλου την Αγγλική γλώσσα στο σπίτι. Δυστυχώς, τα ποσοστά αυτά μειώνονται δραστικά καθώς κανείς μετακινείται προς την δεύτερη, τρίτη ή και τέταρτη γενιά. Σήμερα υπολογίζεται ότι ο συνολικός αριθμός των ομογενών μας στην Αυστραλία που έχουν πολύ καλή γνώση της Ελληνικής γλώσσας, δεν θα πρέπει να ξεπερνάει το 25%. Το ποσοστό αυτό μάλιστα, όπως επισημαίνει ο Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο La Trobe, Αναστάσιος Τάμης, που κάνει πολύχρονες έρευνες για την Ελληνική γλώσσα στην Αυστραλία, δεν είναι ομοίμορφο σε όλη τη χώρα, αλλά μικραίνει πολύ στις απομονωμένες και μικρές κοινότητες, όπως για παράδειγμα στη Δυτική Αυστραλία. Αν συνδυάσουμε την παρατήρηση αυτή με την συνεχιζόμενη πτώση εγγραφών στα Ελληνικά σχολεία της Αρχιεπισκοπής, την αυξανόμενη χρήση της Αγγλικής γλώσσας από τον ομογενειακό Τύπο, την αύξηση των Ελλήνων συγγραφέων που προτιμούν την Αγγλική σαν μέσο έκφρασης και ακόμη τη χρήση της Αγγλικής από ορισμένους ιερείς, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το Ελληνικό στοιχείο της Αυστραλίας τείνει προς μια κατεύθυνση αφομοίωσης ή

«Αυστραλοποίησης», πρώτο δείγμα της οποίας είναι η προοδευτική κατάργηση χρήσης της Ελληνικής γλώσσας.

Οι μεταπολεμικές Αυστραλιανές Κυβερνήσεις προσπάθησαν να εφαρμόσουν προγράμματα αφομοίωσης. Ομάδες μεταναστών αποθαρρύνονταν από το να χρησιμοποιούν ή να μαθαίνουν την μητρική τους γλώσσα ενώ προτρέπονταν να μαθαίνουν και να χρησιμοποιούν τα Αγγλικά. Άλλες γλώσσες δε διδάσκονταν στα Δημοτικά ή στα Γυμνάσια πριν το 1970, ενώ τα παροικιακά σχολεία που δίδασκαν μαθήματα στη μητρική γλώσσα συχνά αναφέρονταν σαν «κρυφά σχολεία».

Οι περιορισμοί αυτοί, ήρθαν με την εφαρμογή της πολιτικής του «πολυπολιτισμού», το 1973. Από το 1975 οι μαθητές των Δημοτικών και των Γυμνασίων ενθαρρύνονταν να διατηρήσουν την μητρική τους γλώσσα ή να μάθουν μια γλώσσα άλλης μεταναστευτικής ομάδας, ενώ από το 1976 άρχισαν να λειτουργούν τα πρώτα Ελληνικά δίγλωσσα προγράμματα. Ωστόσο, η προσοχή που δίνεται σήμερα, στην εκμάθηση της Ελληνικής γλώσσας, είναι μάλλον περιορισμένη, ενώ η τάση της μονογλωσσίας παραμένει ισχυρή. Παρ' όλα αυτά, η Νεοελληνική γλώσσα είναι αριθμητικά η δεύτερη ισχυρότερη μετά τα Ιταλικά μητρική γλώσσα που μιλιέται στην Αυστραλία, εκτός από τα Αγγλικά.

Οι ίδιες δυσκολίες στη χρήση της ελληνικής γλώσσας υπάρχουν στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και στον Καναδά όπου τα στατιστικά στοιχεία δείχνουν πως οι εκεί ομογενείς μας διατηρούν, σε ένα βαθμό σχετικά περιορισμένο, την Ελληνική γλώσσα, ως τη γλώσσα επικοινωνίας μεταξύ τους όταν βρίσκονται στο σπίτι τους.

Απέναντι σε αυτή την πολιτική αφομοίωσης, χρειάζεται γενική συστράτευση για τη διάδοση της Ελληνικής γλώσσας, αλλά και κατάλληλοι χειρισμοί εκ μέρους της Πολιτείας, προκειμένου οι απόδημοι αδελφοί μας, να αποτελέσουν τη γέφυρα που θα ενώνει στέρεα την πατρίδα με τις χώρες εγκατάστασής τους. Φωτεινό παράδειγμα η Ελληνική Πολιτιστική Οργάνωση «Νόστος» στο μακρινό Μπουένος Άϊρες, που άρχισε εδώ και λίγες ημέρες εντατικά μαθήματα ελληνικής γλώσσας, για ομογενείς και αλλογενείς στην πρωτεύουσα της Αργεντινής.

Στα πέρατα της γης, οι ομογενείς μας, κατόρθωσαν στις δεκαετίες που πέρασαν από την εγκατάστασή τους, με τη σκληρή δουλειά, το θάρρος και το όραμα για μια καλύτερη πατρίδα, για ένα καλύτερο αύριο, να δημιουργήσουν ένα πραγματικά σημαντικό έργο. Οικοδομώντας όχι μόνο τις οικογένειες και τις σταθερές δουλειές που απέκτησαν, αλλά και μια παρουσία με τις κοινότητες και τους συλλόγους τους που διαρκώς αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο από τις κρατικές αρχές και την κοινωνία των χωρών εγκατάστασής τους. Με συνέπεια να αποτελούν σήμερα, τους καλύτερους πρεσβευτές της Ελλάδας στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα.

Την αγάπη των αποδήμων μας προς τη μητέρα-πατρίδα, έχει χρέος και ευθύνη η επίσημη Ελλάδα να την διατηρήσει, να την ενισχύσει με κάθε τρόπο. Και με την ελληνική γλώσσα, τα ήθη και έθιμα, τον ελληνικό πολιτισμό, να αποτρέψει τον κίνδυνο αφομοίωσης των νέων μας στην πολυεθνική κοινωνία των χωρών διασποράς του απόδημου ελληνισμού. Διότι, αν χαθεί ο ελληνισμός στις χώρες αυτές, θα είναι σαν να χάνουμε το μεγαλύτερο πολιτιστικό, εμπορικό, τουριστικό και γιατί όχι και πολιτικό εργαλείο που διαθέτουμε. Καθώς, όπως κατ' επανάληψη έχει λεχθεί, οι ομογενείς, αποτελούν τους καλύτερους πρεσβευτές της Ελλάδας στις χώρες που ζουν.

Στον αγώνα για τη διατήρηση και διάδοση της ελληνικής γλώσσας στις χώρες

διασποράς των απόδημων Ελλήνων, συμβάλουν ουσιαστικά τα διάσπαρτα σε όλο τον κόσμο 450 ομογενειακά μέσα ενημέρωσης, που δίνουν ασταμάτητα έναν υπέροχο αγώνα. Έναν αγώνα που αντικατοπτρίζει την αγωνία των εκατομμυρίων συμπατριωτών μας της Ομογένειας, να αντισταθούν στην αλλοτρίωση και να κρατήσουν ζωντανή τη γλώσσα, την ιστορική μνήμη, τις παραδόσεις, την ορθόδοξη θρησκεία και την ταυτότητά τους, έως και την πιο απομακρυσμένη γωνιά του κόσμου, πολλές φορές ολομόναχοι. Μια προσπάθεια συγκινητική και ελπιδοφόρα, καθώς πασχίζουν να αρθρώσουν το δικό τους, ιδιαίτερο ελληνικό λόγο. Στήνοντας, όπου σταθούν και όπου βρεθούν, γέφυρες επικοινωνίας, συλλόγους, οργανώσεις, εφημερίδες, ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά προγράμματα.

Προσπαθώντας να θέσει το δικό του μικρό λιθαράκι στην προσπάθεια αυτή, το Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων, που έχω την τιμή να διευθύνω, εκδίδει εδώ και 13 χρόνια το περιοδικό «Ελληνική Διασπορά», το οποίο κυκλοφορεί μεταξύ των ομογενών μας σε περισσότερες από 26 χώρες του κόσμου, παρουσιάζοντας όχι μόνο νέα από την πατρίδα, αλλά κυρίως τις δραστηριότητες των απόδημων συμπατριωτών μας, τις επιτυχίες, τα επιτεύγματα, αλλά και τις σκοτούρες, τις αγωνίες και τα προβλήματά τους. Ενώ στο Portal του ενοποιημένου πλέον Αθηναϊκού και Μακεδονικού Πρακτορείου Ειδήσεων, υπάρχει ειδικό site για την Ομογένεια, που ανανεώνεται καθημερινά με ειδήσεις, ρεπορτάζ και χρήσιμες πληροφορίες για τις δραστηριότητες του απανταχού της γης απόδημου ελληνισμού.

Όμως μόνο οι δραστηριότητες που προανέφερα, δεν αρκούν για την υποβοήθηση της ομογένειας και τη διάδοση της ελληνικής γλώσσας. Χρειάζεται πρώτα απ' όλα συντονισμένη προσπάθεια από την συντεταγμένη ελληνική Πολιτεία στο σύνολό της, το υπουργείο Παιδείας, το υπουργείο Εξωτερικών, τα πανεπιστημιακά ιδρύματα και όλους τους αρμόδιους φορείς. Γι' αυτό και η δραστηριότητα του ΚΕΔΕΚ στην κατεύθυνση αυτή είναι σημαντική και πρέπει να τη χαιρετίσουμε θερμά.

Σας ευχαριστώ.

Χαιρετισμός του Εκπροσώπου της ΕΣΑΚ-ΔΕΕ Στο Δ.Σ. της Δ.Ο.Ε.

Παπλωματάς Κωνσταντίνος

Εδώ και χρόνια, η άρχουσα τάξη της χώρα μας και των χωρών υποδοχής των Ελλήνων μεταναστών αντιμετωπίζει το πρόβλημα της εκπαίδευσης των παιδιών τους με την ίδρυση κυρίως χωριστών ελληνικών σχολείων. Παράλληλα, δοκιμάζει στα παιδιά αυτά όλες τις παραλλαγές εκπαίδευσής τους: Ελληνόγλωσσες τάξεις σε σχολεία, ενταγμένα ή μη, στα σχολεία των χωρών υποδοχής, σχολεία που υπάγονται στην εκκλησία, σε συλλόγους, σε ελληνικές κοινότητες, σε ιδιώτες ή στο υπουργείο Παιδείας.

Βασικός στόχος αυτής της πολιτικής είναι η απομόνωση των μεταναστών και των παιδιών τους από το κοινωνικό περιβάλλον των χωρών που διαμένουν και από το ντόπιο εργατικό δυναμικό, ώστε να είναι πιο ευάλωτοι σε πιέσεις και εκβιασμούς, εύκολα θύματα της πιο άγριας εκμετάλλευσης. Μια τέτοια εκπαίδευση όχι μόνο γκετοποιεί τα παιδιά των μεταναστών, αλλά βρίσκονται σε πλήρη αναντιστοιχία με την οικονομική, κοινωνική, πολιτισμική πραγματικότητα που τα περιβάλλει.

Επιπλέον, ένα οποιοδήποτε απομονωμένο ελληνικό σχολείο σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να συναγωνιστεί σε υλικοτεχνική υποδομή, επάνδρωση και υποστήριξη το ντόπιο σχολείο της χώρας υποδοχής.

Τα αποτελέσματα αυτής της πολιτικής είναι τραγικά για το μορφωτικό επίπεδο των Ελληνόπουλων του εξωτερικού, που στην πλειοψηφία τους καταλήγουν ημιμαθή και στις δύο γλώσσες (την ελληνική και αυτή της χώρας διαμονής τους), με σοβαρές ελλείψεις στη γενική και επαγγελματική τους εκπαίδευση, πολύ υψηλά ποσοστά εγκατάλειψης της υποχρεωτικής εννιάχρονης εκπαίδευσης και αδυναμία συνέχισης των σπουδών τους στις υψηλότερες βαθμίδες. Οι ταξικοί φραγμοί λειτουργούν πολλαπλασιαστικά, οδηγώντας το μεγαλύτερο ποσοστό των παιδιών στη θέση του ανειδίκευτου περιθωριοποιημένου εργάτη.

“Σχολική γκετοποίηση”

Οι κατευθύνσεις της Συνθήκης του Μάαστριχτ και της “Λευκής Βίβλου” για διεύρυνση της κινητικότητας (και γεωγραφικής) της εργατικής τάξης, για “περιπλάνηση” των εργαζομένων, ανάλογα με τις απαιτήσεις κερδοφορίας του μεγάλου κεφαλαίου, θα οδηγήσουν σε μια διαρκή μεταβολή του φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος, θα οξύνουν την ανασφάλεια και τα προβλήματα προσαρμογής και ένταξης, με δραματικότερες τις επιπτώσεις τους στη νέα γενιά.

Σ’ αυτές τις γενικότερες κατευθύνσεις πρέπει να αναζητηθεί η αιτία που διατηρεί, γενικεύει και θεσμοθετεί το απαράδεκτο καθεστώς της πολύμορφης “σχολικής γκετοποίησης” των παιδιών των μεταναστών. Η επιστημονική αντιμετώπιση του προβλήματος επιβάλλει ένταξη των παιδιών στα αντίστοιχα σχολεία της χώρας διαμονής, με ταυτόχρονα υποστηρικτικά μέσα διευκόλυνσής τους (π. χ. προπαρασκευαστική διδασκαλία της ξένης γλώσσας) και τη σύναψη διακρατικών συμφωνιών για την παράλληλη υποχρεωτική διδασκαλία, από Έλληνα εκπαιδευτικό, της ελληνικής γλώσσας, λογοτεχνίας, ιστορίας και πολιτισμού, ενταγμένη στο επίσημο πρόγραμμα του ξένου σχολείου. Μια τέτοια λύση προϋποθέτει σταθερότητα στην απασχόληση και συνεχώς

διαφορετικές εργασιακές και κοινωνικές συνθήκες διαμονής από αυτές που επιδιώκουν και επιβάλλουν τα συμφέροντα των μονοπωλίων και η πολιτική της ΕΕ.

Ιδεολογικοπολιτικός έλεγχος

Στη γραμμή της “Λευκής Βίβλου”, για διευρυμένο και ενεργό ρόλο της “ιδιωτικής πρωτοβουλίας” και άσκηση της εκπαιδευτικής πολιτικής, προβλέπεται η μείωση της εποπτείας του υπουργείου Παιδείας στα σχολεία του εξωτερικού και τον επαναπροσδιορισμό του ρόλου του στην “υποστήριξη” των σχολικών μονάδων που ιδρύουν και εποπτεύουν διάφοροι φορείς, όπως η ελληνορθόδοξη εκκλησία, οι ελληνικές κοινότητες και σύλλογοι, Έλληνες της διασποράς κλπ.

Οι βασικές κατευθύνσεις αυτής της εκπαίδευσης δίνονται από το Ινστιτούτο Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (ΙΠΟΔΕ), που θα είναι ΝΠΙΔ! Οι “διεθνείς οργανισμοί και φορείς” (βλ. ΟΟΣΑ, ΔΝΤ, ΕΕ) και τα μεγάλα ιδιωτικά συμφέροντα, από τα οποία χρηματοδοτείται το ΙΠΟΔΕ, αναλαμβάνουν το σχεδιασμό της εκπαιδευτικής πολιτικής των μεταναστών, εξασφαλίζοντας τον κεντρικό ιδεολογικοπολιτικό έλεγχο του κεφαλαίου. Ταυτόχρονα, δίνονται τα περιθώρια στους επιμέρους ιδιοκτήτες των σχολείων να δίνουν τη δική τους χροιά ανάλογα με τις ιδιαίτερες σκοπιμότητες και προσανατολισμούς τους.

Η αντιδραστικοποίηση του περιεχομένου της εκπαίδευσης είναι εμφανής. Κυρίαρχος σκοπός της αναγορεύεται η καλλιέργεια της “ελληνορθόδοξης πίστης”. Αντεπισημονικές, εθνικιστικές, θεοκρατικές αντιλήψεις επαναφέρονται εντονότερα, παραπέμποντας σε σκοταδιστικές εποχές. Η παραπέρα μείωση των κρατικών δαπανών και η μετακίνηση αυτού του κόστους στους εργαζόμενους αποτελεί μία ακόμα εμφανή επιδίωξη του νομοσχεδίου.

“Αποκέντρωση” και “διαπολιτισμικό σχολείο”

Εύλογα δημιουργείται η ανησυχία πως οι ρυθμίσεις αυτές προαναγγέλλουν ένα ανάλογο μέλλον για το, αντίστοιχο του ΙΠΟΔΕ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Αποκαλύπτουν καθαρότερα τον τρόπο με τον οποίο τα επιτελεία των Βρυξελλών και η κυβέρνηση οραματίζονται τη λεγόμενη “αποκέντρωση” του εκπαιδευτικού συστήματος.

Πράγματι, το “αποκεντρωμένο”, διαφοροποιημένο, μορφωτικά φτωχό, σχολείο των “φορέων” έχει το δίδυμό του στο εσωτερικό. Κάτω από τον εξωραϊσμένο τίτλο του “διαπολιτισμικού σχολείου” καλύπτεται η καθιέρωση υποβαθμισμένων μειονοτικών σχολείων για τα παιδιά των ξένων και των παλινοστούτων εργατών, των Τσιγγάνων, γενικότερα “κάθε νέου με εκπαιδευτικές κοινωνικές, πολιτιστικές ή μορφωτικές ιδιαιτερότητες”, που θα ιδρύονται από τους ΟΤΑ, τα εκκλησιαστικά ιδρύματα, τα φιλανθρωπικά σωματεία και θα υπάγονται στο ΙΠΟΔΕ. Ταυτόχρονα όμως, είναι ανοιχτό το ενδεχόμενο μεταφοράς και γενίκευσης του μοντέλου και στα δημόσια σχολεία της χώρας, τα οποία μπορούν να μετατρέπονται σε “διαπολιτισμικά”.

Η ομαλή ένταξη αυτών των παιδιών στα δημόσια σχολεία και στην κοινωνική μας ζωή, με τη λήψη ιδιαίτερων υποστηρικτικών μέτρων (προπαρασκευαστικά τμήματα, υποστηρικτική διδασκαλία, πρόσθετες ώρες διδασκαλίας της γλώσσας και του πολιτισμού τους), εγκαταλείπεται μπροστά στα συμφέροντα της ολιγαρχίας, για εξασφάλιση “μαύρης

εργασίας”, μιας δύναμης πίεσης στην εργατική τάξη της χώρας μας.

Η ανοιχτή κατάργηση της επετηρίδας διορισμού των εκπαιδευτικών και η ανεξέλεγκτη πρόσληψή τους τόσο στα ελληνικά σχολεία του εξωτερικού, όσο και στα “διαπολιτισμικά”, η υποβάθμιση της μετεκπαίδευσης και επιμόρφωσης όσων απ’ αυτούς θα διδάξουν σ’ αυτά, η πλήρης απουσία αντικειμενικών κριτηρίων για τις αποσπάσεις εκπαιδευτικών σε σχολεία του εξωτερικού έρχονται ως φυσικό επακόλουθο της λογικής που διέπει την διαπολιτισμική εκπαίδευση. Το σύνολο των ζητημάτων που αφορούν την οργάνωση και διοίκηση αυτής της εκπαίδευσης αφήνονται στην αυθαιρεσία υπουργικών αποφάσεων και προεδρικών διαταγμάτων.

Το σημερινό σχολείο υπηρετεί τα συμφέροντα της άρχουσας τάξης, παρά τις επιμέρους κατακτήσεις του λαϊκού κινήματος. Ο θεμελιακός του στόχος είναι να «διαπαιδαγωγήσει» τους μαθητές στο «πνεύμα» του καπιταλισμού. Να αφομοιώσουν, δηλαδή, τα παιδιά τις «αξίες» της ταξικής ανισότητας, της εκμετάλλευσης, της υποταγής. Να μάθουν για τη «δημοκρατία» (την αστική), για την «ελευθερία» (των αστών), για την Ένωση των «ευρωπαϊκών λαών» (των μονοπωλίων).

Ταυτόχρονα, αναπαράγει γενικά τον ταξικό διαχωρισμό της κοινωνίας: Οι επιδόσεις των παιδιών της εργατικής τάξης και άλλων φτωχών εργαζομένων είναι κατά κανόνα χαμηλότερες από εκείνες των παιδιών της αστικής τάξης ή άλλων εύπορων οικογενειών. Η αιτία βρίσκεται στο διαφορετικό μορφωτικό περιβάλλον, στο διαφορετικό τρόπο ζωής, στη φοίτηση σε ακριβά ιδιωτικά σχολεία, στα φροντιστήρια, στην ίδια τη διδακτική διαδικασία του σχολείου, που αφήνει ολοένα και πιο «πίσω» τους «αδύνατους» μαθητές. Οι εξαιρέσεις οφείλονται στην πίεση του λαϊκού κινήματος, στην αντίσταση των εργαζομένων γονιών και των παιδιών τους, που υποφέρουν για να εξοικονομήσουν τα έξοδα της «παραπαιδείας». Το πρόβλημα θα οξυνθεί με τη «σύνδεση του σχολείου με την τοπική κοινωνία» και την «ελευθερία επιλογής σχολείου», που σχεδιάζουν.

Ο σημερινός μαθητής διαπαιδαγωγείται στον άκρατο ατομικισμό, στον ανταγωνισμό, στην παθητικότητα. «Βυθίζεται» σε μια στενή, τεχνοκρατική, εξειδικευμένη μελέτη αποσπασματικών θεμάτων, χωρίς πραγματική θεωρητική εμβάθυνση και διασύνδεση, χωρίς ουσιαστική γνώση της πρακτικής τους χρησιμότητας κι εφαρμογής. Χωρίς εργαστήρια για διερεύνηση και δοκιμή!

Το περιεχόμενο των μαθημάτων, οι μέθοδοι της διδασκαλίας και η συνολική λειτουργία του σχολείου δεν προωθούν τη σφαιρική και αρμονική διαμόρφωση της προσωπικότητας κάθε παιδιού. Το μάθημα επικεντρώνεται σε ύψιστο βαθμό στη μετάδοση «γνώσεων» που απαιτούνται για τις εξετάσεις. Οι «γνώσεις» αυτές παρουσιάζονται στα παιδιά με σχολαστικό, φορμαλιστικό τρόπο, μηχανιστικές, «ακίνητες». Δεν εξετάζονται μέσα στο ιστορικό-κοινωνικό πλαίσιο της γένεσης αλλά και της εξέλιξής τους ούτε σε στενή διασύνδεση με την εφαρμογή τους στην παραγωγική και γενικότερη δραστηριότητα του ανθρώπου. Ο «ορίζοντάς» τους περιορίζεται στις σελίδες των βιβλίων, των τετραδίων και των διαγωνισμάτων. Λειτουργούν στη συνείδηση των μαθητών σαν «κλειδιά» σχολικής-κοινωνικής επιτυχίας, όχι σαν εργαλεία, με τα οποία οι άνθρωποι επιδρούν στη φύση, στην κοινωνία, στον ίδιο τους τον εαυτό.

Το αστικό σχολείο του σήμερα, μέσα στη δίνη των αντιδραστικών αναδιαρθρώσεων, σύμφωνα με το «φινλανδικό» ή άλλο καπιταλιστικό «μοντέλο», προορίζεται να οξύνει τον ταξικό διαχωρισμό, την ιδεολογική χειραγώγηση, τη μονομέρεια, την παρεμπόδιση της συνολικής «αφύπνισης» των νέων ανθρώπων. Η αντιδραστικότητα της αστικής τάξης

στην εποχή μας αυξάνεται με ραγδαίους ρυθμούς και στον τομέα της Εκπαίδευσης. Η διεκδίκηση του Ενιαίου Δωδεκάχρονου Σχολείου ως του σχολείου των λαϊκών αναγκών της εποχής μας αποτελεί άμεση ανάγκη. Μόρφωση για όλους, ανάπτυξη του συνόλου των ανθρωπίνων δυνάμεων, δραστηριοποίηση στην κατεύθυνση της κοινωνικής προόδου, να το αίτημα των καιρών για εκπαιδευτικούς, μαθητές, γονείς, για όλη την εργατική τάξη, για όλο το λαό!